

Til:

- Opptaksutvalget i Kunnskapsdepartementet
opptaksutvalget@kd.dep.no

Trondheim, 31. mai 2022

Innspill til regelverket for opptak til høyere utdanning.

Studentpolitisk utvalg i Norsk Psykologforening takker for muligheten til å komme med innspill til opptaksprosessen i høyere utdanning. Vi setter pris på at opptaksprosessen nå skal revideres, da vi mener det er behov for endringer blant annet for opptaket til vår utdanning, profesjonsstudiet i psykologi. Vi ser spesielt behov for økt fokus på mangfold, og at dagens ordning ikke tillater dette. Utvalget svarer med dette ut noen av de tilsendte spørsmålene vi var mest opptatt av (se vedlegg 1).

Med vennlig hilsen

Studentpolitisk Utvalg i Norsk Psykologforening
v/ leder Julie Solheim Bjerkvik

Bør hensynet til å få inn unge søkere veie tyngre enn i dag, og hensynet til å gi søkere en mulighet til å forbedre rangeringsposisjonen sin vektet tilsvarende lavere?

Nei. Hensynet til unge søkere er godt ivaretatt i dag ved en 60% førstegangsvitnemålskvote. Muligheten til forbedring av rangeringsposisjonen i seg selv er bra, men det mangfoldet som tilføres studentmassen av studenter med varierte erfaringer, er også et viktig hensyn. Høyere prioritering av førstegangskvotesøkere vil dessuten føre til et økt press på elever på videregående skole, noe vi ikke ønsker. Ved å bevare muligheten for å forbedre karakterer etter videregående, og kunne komme inn i ordinær kvote, vil flere med alternative livserfaringer kunne bli psykologer. Dette er berikende for studiet og for profesjonen.

Bør ordningen med å gi alderspoeng, som rangerer eldre søkere foran yngre søkere, videreføres?

Slik situasjonen er i dag, er alderspoeng en viktig vei inn i studiene for mange. Fordi det er anledning til å forbedre karakterpoeng med realfagspoeng, språkpoeng, og ekstra fag som privatist, skapes det et kappløp om forbedring blant studentene som konkurrerer i ordinær kvote. Ideelt sett ville vi helst blitt kvitt alle tilleggspoeng, men det er rimelig at også alder får telle slik situasjonen er nå. Mange må konkurrere i ordinær kvote i flere år for å komme inn på spesielt populære utdanninger, og alderspoeng er en måte å hindre at studenter bruker enda flere år på privatisteksamener for å komme inn. Alderspoeng kan dessuten være et virkemiddel som bidrar til mangfold i studentgruppen, noe vi mener er svært viktig i utdanningen av psykologer.

Vi hadde helst sett at opptak til studier som psykologstudiet ble gjort ved andre metoder, som vi kommer tilbake til i spørsmålet under. Slik systemet er satt opp i dag, mener vi alderspoeng fungerer godt i opptak til profesjonsutdanningen i psykologi.

Bør utvelgelsen av studenter til populære studier skje på en annen måte enn å skille på desimaler på allerede høye poenggrenser, for eksempel ved opptaksprøver eller loddtrekning?

Poenggrenser ved utdanninger slik som profesjonsstudiet i psykologi er allerede svært høye, og lite skiller nok kandidater med 64 eller 65 poeng i egnethet for å bli psykolog. Karakterkappløpet i både ordinær- og førstegangsvitnemålskvoten har nådd store høyder. Dette fører til press på ungdom i videregående skole, og på de som tar opp videregående fag i flere år for å komme inn på populære utdanninger. Det er dessuten en utfordring at de første årene er preges av store innføringsemner og lite kontakt med foreleser. Studenter som er uegnede for psykologyrket kan gå på studiet i flere år uten å bli oppdaget. Med tanke på dette vil alternative opptaksformer kunne slå to fluer i en smekk: mindre karakterpress og bedre seleksjon ved inngangsporten til psykologstudiet.

Alternative opptaksmodeller er også en mulighet for å øke mangfoldet, få økt egnethet og redusere fokuset på karakterer fra videregående. Noen gode alternativer er opptaksprøver, strukturerte intervju, og motivasjonsbrev, gitt at de er laget på en god faglig måte.

Løsningene man bruker i den danske "kvote 2"-ordningen kan sees på som en inspirasjon. I den danske ordningen kan søkere som oppnår adgangskravet deretter ta intervju, tester eller dokumentere spesielt relevant erfaring, for å konkurrere i kvote 2.

Ordningene er noe forskjellige ved de danske universitetene. Ved Københavns Universitet gjør man opptaksprøve og skriftlig intervju. Ved universitetene i Aarhus og Aalborg benytter man gjennomsnitt av særlig relevante fag og andre dokumenterte kvalifikasjoner (som for eksempel annen helse-/sosial-/samfunnsfaglig utdanning eller jobberfaring). Ved Syddansk Universitet (SDU) benytter man en evneprøve kalt uniTEST samt Multiple Mini Interviews (MMI), som er en strukturert intervjuform med forskjellige stasjoner som eksempelvis kan dreie seg om etikk, motivasjon, kritisk tenkning, samarbeidsevne, og skriftlig formidlingsevne.

Alle disse formene for opptak er å foretrekke fremfor seleksjon basert kun på karakterer, men vi vil spesielt peke på SDU sin løsning som et godt alternativ. SDU selekterer i dag 50% av opptaket i kvote 2 med denne ordningen. Vi vet av psykologisk forskning at kognitiv testing, arbeidsprøver og strukturerte intervjuer har høy prediktiv validitet for framtidige prestasjoner (e.g. Schmidt & Hunter, 1998). Nettopp en slik tretrinnsraket sikrer både god seleksjon, og forhindrer at kostnadene blir for høye ved å sile ut i stadier. Med oppfylt minimumskarakterpoeng og adgangskrav, tar man så evnetest, før det til slutt er strukturert intervju og arbeidsprøver for de kandidatene som kommer videre. En slik metode sikrer også god motivasjon som forhåpentligvis kan lede til høyere gjennomføring.

Loddtrekning synes vi er en dårlig løsning. Flaks og uflaks bør ikke bestemme opptaket til en utdanning. Den opplevde vilkårligheten av en slik ordning tror vi vil føre til mye misnøye.

Hva mener vi om regelverk som sikrer mangfold blant psykologer? (poeng for ulik kjønn, etnisitet, sosioøkonomisk status, annet)

I hovedsak mener vi det største problemet p.t. er et ensidig fokus på karakterpoeng, som er den største driveren til ulikhet. Alternative seleksjonsmetoder, som skissert over, bør også ta hensyn til mangfold. Slik systemet er i dag, fører det til en svært homogen studentmasse på profesjonsstudiet i psykologi. Derfor mener vi regelverk for mangfold spesielt når det gjelder kjønn, etnisk bakgrunn og SØS er en god ide.

Hvordan bør en eventuell kvalifiserende opptaksprøve (som alternativ til å komme inn basert på karakterer) se ut?

En variant av SDUs kvote 2 løsning, skissert over, virker som et godt alternativ. Kandidater som oppfyller et minimum karakterpoeng og generell studiekompetanse, kan melde seg opp til evnetest. De kandidatene som oppnår høye resultater kan så delta på strukturert intervju med stasjoner der det er både muntlige og skriftlige oppgaver. Relevante områder for intervju kan være etikk, motivasjon, kritisk tenkning, samarbeidsevne, og skriftlig formidlingsevne.

Er bruk av spesielle kvoter, som for eksempel regionale kvoter eller kjønnskvoter, bedre egnet enn tilleggspoeng for at bestemte søkergrupper skal få tilbud om studieplass?

Kvoter funker bedre enn poeng, men kvoter kan oppleves som mer "urettferdige" da de er mer direkte enn tilleggspoeng. Nordnorsk kvote ved UiT, for eksempel, har et betydelig lavere karakterpoeng enn det generelle opptaket. Dersom det er et mål om at slike regionale kvoter skal sikre kompetanse for regionen, kan det være mulig å se på betingelser som bundet praksisplass i Nord Norge ved nordnorsk kvote, for eksempel.

Når det gjelder kjønnskvoter synes det tydelig at 1 kjønnspoeng for menn kun i førstegangsvitnemålskvote ikke er tilstrekkelig for å sikre mannlige psykologer for fremtiden. Her mener vi kvote vil være bedre egnet, subsidiært å øke til 2 kjønnspoeng i begge kvoter, slik det er i de fleste andre studier med kjønnspoeng.

Hvilke andre mål enn å få inn de best kvalifiserte søkerne bør opptakssystemet ivareta?

Mangfold er viktig i en behandlende profesjon. Både på kjønn, bakgrunn, SØS, etnisitet. Kvoter er et bedre virkemiddel enn tilleggspoeng, men tilleggspoeng er bedre enn ingenting.

Er noen av dagens tilleggspoeng et godt uttrykk for kompetanse som er nødvendig i studier eller i arbeidslivet?

Enkelte er uttrykkelig ikke det, som tilleggspoeng for realfag når en søker seg inn på profesjonsstudiet i psykologi. Realfagspoeng og språkpoeng fungerer ikke hensiktsmessig, da de oppfordrer til poengsanking på privatskoler og har liten relevans for studiet slik det praktiseres. Man kan i større grad argumentere bedre for at relevante fag for studiet kunne gitt tilleggspoeng dersom man ønsker å gi tilleggspoeng. For psykologi sitt vedkommende er biologi og kjemi betydelig mer relevant enn geofag, men fagene gir lik uttelling i dag.

Psykologi som videregående fag demonstrerer også interesse, men blir ikke belønnet. Tilleggspoengssystemet bør skreddersys mer mot aktuelle studier dersom det skal beholdes. Primært mener vi derimot at tilleggspoeng sier lite om hvilke forutsetninger man har for å bli en god psykolog. Dette er en seleksjonsmetode som ikke virker.

Bør vi ha et felles regelverk for opptak til alle typer studier?

Det bør være et felles regelverk for opptak for studier for å sikre rettferdighet på tvers av studiene. Det bør likevel være mulig å ha alternative opptakssystemer for spesielt populære studier, eller studier med pasient/klient-kontakt, der seleksjon er spesielt viktig. Her bør seleksjon følge forskningsbasert kunnskap på god seleksjon. Et godt alternativ, som skissert tidligere, kan være basert på SDUs kvote 2 system.

Hva er viktigst: å ha et effektivt opptakssystem eller å ha muligheten for å ta hensyn til andre kriterier enn karakterer, for eksempel motivasjon eller egnethet?

Effektiv søknadsbehandling bør ikke prioriteres høyere enn god seleksjon. Mulighet til å ta hensyn til egnethet og motivasjon burde komme først, spesielt i utdanninger som profesjonsutdanningen i psykologi. Egnethet og motivasjon bør ikke først komme inn som utlukning ved skikkethetssaker ved praksis sent i studieløpet, men burde være kriterier allerede ved opptak. Vi har i dag mye forskningsbasert kunnskap om hva god seleksjon innebærer, og seleksjon til høyere utdanning bør følge disse prinsippene.

Hvilke endringer bør gjøres ved dagens opptakssystem for høyere utdanning?

Ideelt sett mener vi følgende endringer hadde vært gunstig spesielt for populære studier som profesjonsstudiet i psykologi:

1. Fjerne tilleggs poeng (kanskje med unntak av alderspoeng).
2. Innføre kvoter for mangfold med tanke på kjønn, etnisk bakgrunn og sosioøkonomisk status.
3. Innføre kvote for alternativt opptak, ideelt sett som skissert med stadier: a) minimum karakterpoeng og generell studiekompetanse b) evnetest c) strukturert intervju med skriftlige og muntlige oppgaver.

Referanser

Schmidt, F. L., & Hunter, J.E. (1998). The validity and utility of selection methods in personnel psychology: Practical and theoretical implications of 85 years of research findings. *Psychological Bulletin*, 124, 262-274.